

آیین نامه

هدفمند نمودن بازرسی

بهداشت کار

در نظام شبکه بهداشتی کشور

معاونت بهداشت

مرکز سلامت محیط و کار

بنام خداوند بخشنده و مهربان

آیین نامه هدفمند نمودن بازرسی بهداشت کار در نظام شبکه بهداشتی کشور

این آئین نامه به استناد بند دو ماده یک قانون تشکیلات وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و تبصره یک ماده ۹۶ قانون کار جمهوری اسلامی ایران با هدف تصویب الزامات و مقرراتی جهت تدوین یک برنامه بازرسی سیستماتیک و هدفمند برای ارتقاء کمی و کیفی بازرسی بهداشت حرفه ای به منظور تأمین، حفظ و ارتقاء سطح سلامت نیروی کار کشور به ویژه شاغلینی که در حرف با ریسک بالا فعالیت می نمایند تدوین شده است.

دامنه شمول:

کلیه کارشناسان بهداشت حرفه ای مشمول ماده ۱۰۰ قانون کار جمهوری اسلامی و سایر ارائه دهندهای خدمات بهداشت حرفه ای شاغل در حوزه معاونت بهداشتی دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور و حوزه تابعه آن ملزم به رعایت مقررات و الزامات تعیین شده در این آیین نامه و تنظیم و اجرای برنامه بازرسی هدفمند در کارگاه های مشمول ماده ۸۵ قانون کار حوزه تحت پوشش خود می باشند.

فصل اول کلیات:

ماده ۱: تعاریف و مفاهیم :

- دانش آموخته بهداشت حرفه ای: فردی است که در یکی از مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و بالاتر از یکی از دانشگاه های مورد تأیید وزارت علوم تحقیقات و فن آوری یا وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در داخل یا خارج کشور مدرک تحصیلی خود را در رشته بهداشت حرفه ای اخذ نموده باشد.
- بازرس بهداشت کار: به دانش آموخته بهداشت حرفه ای با مقطع کارشناسی و بالاتر اطلاق می گردد که استخدام رسمی یا پیمانی بوده مطابق ماده ۱۰۰ قانون کار و پس از طی مراحل اداری و قانونی به سمت بازرس نائل شده باشد.
- سایر ارائه دهنگان خدمات بهداشت حرفه ای شامل گروه های ذیل می باشد:
  - (الف) آن دسته از دانش آموختگان بهداشت حرفه ای که مشمول بند ۲ این ماده نبوده و بصورت طرحی، شرکتی، قراردادی، پیمانی، رسمی و ... در مجموعه وزارت متبوع مشغول به کار می باشند.
  - (ب) کلیه کارданان بهداشتی و سایر افرادی که از نظر فنی تخصصی تحت نظر بازرس بهداشت کار بعنوان همکار یا گزارش دهنده به بازرسین بهداشت کار در فرآیند بازرسی همکاری می نمایند.
- بهورز: بهورز، نیروی انسانی خانه بهداشت است که قادر به ارائه خدمات بهداشتی درمانی اولیه از جمله خدمات بهداشت حرفه ای به شاغلین روستا می باشد.

۵. بازرسی بهداشت کار: فرآیندی است هدفمند و مستمر که توسط بازرسین بهداشت کار یا با نظارت وی توسط سایر ارائه دهنگان خدمات بهداشت حرفه ای انجام و طی آن میزان رعای معیارهای بهداشت محیط کار و سلامت کارگران سنجیده، گزارش و پیگیری می شود.
۶. خطر: موقعیت یا منبع بالقوه ای که توانایی یا پتانسیل ایجاد صدمه یا آسیب را دارد.
۷. ریسک: عبارتست از احتمال وقوع رویدادی که منجر به پیامدی خاص می گردد.
۸. مشاغل درجه یک، دو و سه: مشاغل درجه یک به مشاغل با ریسک غیر قابل تحمل، مشاغل درجه ۲ به مشاغل با ریسک متوسط و مشاغل درجه ۳ به مشاغلی با میزان ریسک قابل تحمل اطلاق می گردد.
۹. کارگاههای درجه ۱: کارگاههای دارای مشاغل باریسک غیر قابل تحمل کارگاه درجه یک به شمار می روند
۱۰. کارگاه درجه ۲: به کارگاههایی که دارای مشاغل با ریسک های متوسط که مشاغل با ریسک غیر قابل تحمل در آن موجود نباشد، اطلاق می گردد
۱۱. کارگاههای درجه ۳: کارگاههایی است که فقط دارای مشاغل با ریسک قابل تحمل می باشد

۱۲. فصل دوم - مقررات بازرسی هدفمند بهداشت کار

ماده ۲: مسئولیت کلیه مقررات و تکالیف تعیین شده برای بازرسان و سایر ارائه دهنگان خدمات بهداشت حرفه ای در این فصل بر عهده معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور می باشد.

ماده ۳: معاونت بهداشتی دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سراسر کشور مکلفند، بصورت سالیانه برنامه بازرسی هدفمند را برای حوزه های تابعه تدوین و در نیمه اول اسفند ماه هر سال به سطوح تابعه خود ابلاغ نمایند.

تبصره: برنامه مذکور با توجه به مدیریت منابع و نیروی انسانی، میزان دسترسی به کارگاهها، تعداد کارگاهها و شاغلین موجود در حوزه تحت پوشش هر دانشگاه تدوین و بر این مبنای تعداد بازرسی ها و پیگیریهای روزانه برای هریک از بازرسان یا سایر ارایه دهنگان خدمات بهداشت حرفه ای در هر واحد مشخص می شود.

ماده ۴: فرمول حداقل تعداد بازرسی و پیگیری سالیانه در معاونت بهداشتی از رابطه زیر محاسبه می شود:

$$\text{تعداد بازرسی و پیگیری های سالیانه} = 135XY$$

که در این فرمول:

X = تعداد کل بازرسان و سایر ارائه دهنگان خدمات بهداشت حرفه ای (مطابق تعریف ارائه شده در بند ۳ ماده یک این آیین نامه) در حوزه معاونت بهداشتی می باشد. لازم به ذکر است که کارشناسان بهداشت حرفه ای ستاد معاونت بهداشتی و ستاد شبکه بهداشت و درمان (چنانچه مبادرت به امر بازرسی نمی نمایند) در این فرمول (X) به حساب نمی آیند.

۷= تعداد بازرسی در روز برای هر بازرس که در سال پایه مقدار آن ۴ و برای سال های آتی هر سال یک واحد به آن اضافه خواهد شد تا حد نصاب ۸ بازدید در روز تا پایان برنامه پنجم (سال ۱۳۹۴)

تبصره ۱: معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلف اند در برنامه بازرسی هدفمند خود برنامه بازدید روزانه بازرسان بهداشت کار را متناسب با توزیع فراوانی کارگاهها به تفکیک بعد شاغلین و مطابق با دستورالعمل ابلاغ شده از مرکز سلامت محیط و کارتیغین نمایند.

تبصره ۲: معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلفند در اسفند ماه هر سال تعداد بازرسان و ارائه دهنگان خدمات بهداشت حرفه ای حوزه خود را به مرکز سلامت و محیط کار اعلام نمایند.

ماده ۵: حد اقل سهم تعداد بازرسی ها و پیگیری ها برای مشاغل درجه یک، دو و سه در سطح معاونت بهداشتی به ترتیب اولویت در سال به شرح ذیل می باشد:

الف) ابتدا برای کلیه کارگاههای با ریسک خطر درجه ۱ حداقل سه بار بازدید و پیگیری در سال پیش بینی شود.

ب) سپس از باقیمانده سهم بازرسی برای کارگاههای درجه ۲ حداقل دو بار بازدید و پیگیری در سال پیش بینی شود.

ج) از مابقی سهم بازرسی جهت حداقل یکبار بازدید از کارگاههای درجه ۳ و شناسایی کارگاههای موجود، برنامه ریزی شود.

ماده ۶- برای بازرسی از کارگاههای زیر بیست نفر واقع در روستا تحت نظارت مرکز بهداشتی درمانی روستایی می توان از بهورز بعنوان همکار یا گزارش دهنده بازرس بهداشت حرفه ای کمک گرفت.
تبصره ۱: برای کارگاههای درجه یک و دو واقع در روستا، بازرسان و سایر ارائه دهنگان خدمات بهداشت حرفه ای موظف اند نسبت به بازرسی اقدام نمایند.

تبصره ۲: برای کارگاههای درجه یک و دو واقع در شهرها و حاشیه شهرها و روستاهای بازرسان و دانش آموختگان بهداشت حرفه ای موظف اند نسبت به بازرسی اقدام نمایند.

ماده ۷: مرکز سلامت محیط و کار مکلف است فهرستی از مشاغل را با درجه بندی خطر به ترتیب ۱، ۲ و ۳ تنظیم و به دانشگاههای کشور ابلاغ نماید.

تبصره ۱: فهرست مذکور تا زمان جاری بودن این برنامه، هر سال یکبار بازنگری خواهد شد.

تبصره ۲: چنانچه درجه بندی فوق تحت تاثیر شرایط آب و هوایی، اقلیمی یا سایر شرایط منطقه ای تغییر نماید، تشخیص این امر بعده معاونت بهداشتی دانشگاه مربوطه بوده و تغییرات لازم در برنامه بازرسی هدفمند موضوع ماده ۳ این آیین نامه بصورت سالیانه اعمال خواهد شد.

ماده ۸: معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلف اند بر اساس طبقه بندی اعلام شده از مرکز سلامت محیط و کار نسبت به طبقه بندی کارگاههای حوزه تحت پوشش خود اقدام و بهمراه برنامه بازرسی هدفمند موضوع ماده ۳ این آیین نامه به سطوح تابعه ابلاغ نمایند.

تبصره: در صورت وجود کارگاههایی در حوزه تحت پوشش معاونت بهداشتی که مشاغل آن در لیست اعلام شده از جانب مرکز سلامت محیط و کار موجود نباشد معاونت بهداشتی موظف است نسبت به تکمیل این لیست به فراخور مشاغل حوزه تحت سرپرستی خود اقدام و نسبت به درجه بندی کارگاه مذکور بر مبنای دستورالعمل اجرایی این آیین نامه مباردت نماید.

ماده ۹: هریک از سطوح تابعه معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلف اند ظرف یکسال پس از تصویب و ابلاغ این آیین نامه کارگاههایی که شاغلین آن در اثر مواجهه با عوامل مخاطره آمیزی که منجر به آسیب‌ها، بیماری‌ها و صدمات شدید و برگشت ناپذیر و ناتوانی و مرگ می‌شود را شناسایی و به معاونت بهداشتی دانشگاه متبوع اعلام نمایند.

تبصره: لازم است این امر در برنامه بازرگانی هدفمند موضوع ماده ۳ این آیین نامه پیش‌بینی شود.

ماده ۱۰: معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مسئولیت دارند اطلاعات فوق الاشاره را جمع آوری و به مرکز سلامت محیط و کار ارسال نمایند.

ماده ۱۱: بازرسان و ارائه دهنگان خدمات بهداشت حرفه‌ای ملزم به انجام پیگری‌های لازم در خصوص رفع نواقص بهداشتی در کارگاههای مشمول می‌باشند.

ماده ۱۲: هرگاه در حین بازرسی، بازرسان بهداشت کار یا کارشناسان بهداشت حرفه‌ای در مواردی تشخیص دهنده که ادامه کار منجر به آسیب و بروز خطر (مطابق تعریف ارائه شده در این آیین نامه) می‌گردد موظفند مراتب را کتاباً و از طریق اداره متبوع خود جهت توقف کار در بخش مربوطه و رفع خطر به کارفرما ابلاغ کنند.

ماده ۱۳: معاونت بهداشتی هر دانشگاه جهت بازرسانی که با انجام پیگیری‌های لازم موفق به اصلاح نواقص بهداشتی اعلام شده می‌شوند (با اولویت بر بازرسانی که با پیگیری‌های بعمل آمده و بدون معرفی کارفرما به مراجع ذیصلاح حقوقی کارفرما را جهت رفع نواقص بهداشتی متقادع نموده اند) الزامات تشویقی پیش‌بینی نمایند.

ماده ۱۴: مرکز سلامت محیط و کار مکلف است سالانه نسبت به برنامه ریزی در خصوص باز آموزی مستقر بازرسین بهداشت کار اقدام نماید.

ماده ۱۵: معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلف اند در راستای برنامه ارائه شده و پکیج‌های آموزشی ابلاغ شده از مرکز سلامت و محیط کار برنامه باز آموزی بازرسین بهداشت کار را در برنامه ریزی هدفمند موضوع ماده ۳ این آیین نامه پیش‌بینی و اجرا نمایند.

ماده ۱۶: تصویب این آیین نامه رافع مسئولیتهای قانونی بازرسان درسایر مقررات و قوانین تشدیدی نمی‌شود و عدم اجرای آن توسط بازرسان رافع مسئولیتهای قانونی کارفرما نیز نخواهد بود

این آیین نامه در ۱۶ ماده ۹ تبصره ۱۱ بند تهیه و در تاریخ ..... به امضاء وزیر محترم بهداشت و درمان رسید و جهت اجرا ابلاغ می گردد.